

جمهوری اسلامی ایران
Islamic Republic of Iran

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

Institute of Standards and Industrial Research of Iran

استاندارد ملی ایران

۱۵۰۷۸

چاپ اول

ISIRI

15078

1st. Edition

مداخلات پرستاری -
نمونه‌گیری به وسیله سواب از ناحیه حلق -
بینی - آیین کار

Nursing interventions -
Nasopharyngeal sampling with swab -
Code of practice

ICS :11.020

به نام خدا

آشنایی با سازمان ملی استاندارد ایران

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به موجب بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱ تنها مرجع رسمی کشور است که وظیفه تعیین، تدوین و نشر استانداردهای ملی (رسمی) ایران را به عهده دارد.

نام موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به موجب یکصد و پنجاه و دومین جلسه شورای عالی اداری مورخ ۹۰/۶/۲۹ به سازمان ملی استاندارد ایران تغییر و طی نامه شماره ۲۰۶/۳۵۸۳۸ مورخ ۹۰/۷/۲۴ جهت اجرا ابلاغ شده است. تدوین استاندارد در حوزه های مختلف در کمیسیون های فنی مرکب از کارشناسان سازمان، صاحب نظران مراکز و مؤسسات علمی، پژوهشی، تولیدی و اقتصادی آگاه و مرتبط انجام می شود و کوششی همگام با مصالح ملی و با توجه به شرایط تولیدی، فناوری و تجاری است که از مشارکت آگاهانه و منصفانه صاحبان حق و نفع، شامل تولیدکنندگان، مصرف کنندگان، صادرکنندگان و وارد کنندگان، مراکز علمی و تخصصی، نهادها، سازمان های دولتی و غیر دولتی حاصل می شود. پیش نویس استانداردهای ملی ایران برای نظرخواهی به مراجع ذی نفع و اعضای کمیسیون های فنی مربوط ارسال می شود و پس از دریافت نظرها و پیشنهادات در کمیته ملی مرتبط با آن رشته طرح و در صورت تصویب به عنوان استاندارد ملی (رسمی) ایران چاپ و منتشر می شود.

پیش نویس استانداردهایی که مؤسسات و سازمان های علاقه مند و ذی صلاح نیز با رعایت ضوابط تعیین شده تهیه می کنند در کمیته ملی طرح و بررسی و در صورت تصویب، به عنوان استاندارد ملی ایران چاپ و منتشر می شود. بدین ترتیب، استانداردهایی ملی تلقی می شوند که بر اساس مفاد نوشته شده در استاندارد ملی ایران شماره ۵ تدوین و در کمیته ملی استاندارد مربوط که سازمان ملی استاندارد ایران تشکیل می دهد به تصویب رسیده باشد.

سازمان ملی استاندارد ایران از اعضای اصلی سازمان بین المللی استاندارد (ISO)^۱، کمیسیون بین المللی الکتروتکنیک (IEC)^۲ و سازمان بین المللی اندازه شناسی قانونی (OIML)^۳ است و به عنوان تنها رابط^۴ کمیسیون کدکس غذایی (CAC)^۵ در کشور فعالیت می کند. در تدوین استانداردهای ملی ایران ضمن توجه به شرایط کلی و نیازمندی های خاص کشور، از آخرین پیشرفت های علمی، فنی و صنعتی جهان و استانداردهای بین المللی بهره گیری می شود.

سازمان ملی استاندارد ایران می تواند با رعایت موازین پیش بینی شده در قانون، برای حمایت از مصرف کنندگان، حفظ سلامت و ایمنی فردی و عمومی، حصول اطمینان از کیفیت محصولات و ملاحظات زیست محیطی و اقتصادی، اجرای بعضی از استانداردهای ملی ایران را برای محصولات تولیدی داخل کشور و/یا اقلام وارداتی، با تصویب شورای عالی استاندارد، اجباری نماید. سازمان می تواند به منظور حفظ بازارهای بین المللی برای محصولات کشور، اجرای استانداردهای کالاهای صادراتی و درجه بندی آن را اجباری نماید. همچنین برای اطمینان بخشیدن به استفاده کنندگان از خدمات سازمان ها و مؤسسات فعال در زمینه مشاوره، آموزش، بازرسی، ممیزی و صدور گواهی سیستم های مدیریت کیفیت و مدیریت زیست محیطی، آزمایشگاه ها و مراکز کالیبراسیون (واسنجی) و سایر سنجش، سازمان ملی استاندارد ایران این گونه سازمان ها و مؤسسات را بر اساس ضوابط نظام تأیید صلاحیت ایران ارزیابی می کند و در صورت احراز شرایط لازم، گواهینامه تأیید صلاحیت به آن ها اعطا و بر عملکرد آن ها نظارت می کند. ترویج دستگاه بین المللی یکاها، کالیبراسیون (واسنجی) و سایر سنجش، تعیین عیار فلزات گرانبها و انجام تحقیقات کاربردی برای ارتقای سطح استانداردهای ملی ایران از دیگر وظایف این سازمان است.

1- International Organization for Standardization

2 - International Electrotechnical Commission

3- International Organization of Legal Metrology (Organisation Internationale de Metrologie Legale)

4 - Contact point

5 - Codex Alimentarius Commission

کمیسیون فنی تدوین استاندارد

« مداخلات پرستاری - نمونه‌گیری وسیله سواب از ناحیه حلق - بینی - آیین کار »

رئیس:

رئیس سازمان نظام پرستاری

میرزا بیگی ، غضنفر
(کارشناس ارشد کارافرینی)

دبیر:

عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران

سالمی ، صدیقه

(کارشناس ارشد پرستاری)

اعضاء: (اسامی به ترتیب حروف الفبا)

کارشناس فنی سازمان نظام پرستاری

پروین ، لیلی

(کارشناس ارشد پرستاری)

هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی گلستان

جعفری ، یعقوب

(کارشناس ارشد بیهوشی)

کارشناس فنی سازمان نظام پرستاری

رضوی ، سیده مریم

(کارشناس پرستاری)

هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمان

ریانی ، مسعود

(دکترای پرستاری)

هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند

محمودی راد ، محمدحسین

(دکترای پرستاری)

کارشناس فنی سازمان نظام پرستاری

مصطفوی ، اشرف

(کارشناس ارشد پرستاری)

عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران

منجمد ، زهرا

(کارشناس ارشد پرستاری)

عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی گیلان

یگانه ، محمد رضا

(کارشناس ارشد پرستاری)

پیش گفتار

استاندارد " مداخلات پرستاری - نمونه‌گیری به وسیله سواب از ناحیه حلق - بینی - آیین کار " که پیش نویس آن در کمیسیون های مربوط به موجب بند ۵ ماده ۳ قانون سازمان نظام پرستاری مصوب ۸۱/۹/۱۱ مجلس شورای اسلامی توسط سازمان نظام پرستاری تهیه و تدوین شده و در پنجاه و دومین اجلاس کمیته ملی استاندارد خدمات مورخ ۸۹/۱۲/۱۴ مورد تصویب قرار گرفته اینک به استناد بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱، به عنوان استاندارد ملی ایران منتشر می‌شود.

برای حفظ همگامی و هماهنگی با تحولات و پیشرفت های ملی و جهانی در زمینه صنایع، علوم و خدمات، استانداردهای ملی ایران در مواقع لزوم تجدید نظر خواهد شد و هر پیشنهادی که برای اصلاح و تکمیل این استانداردها ارائه شود، هنگام تجدید نظر در کمیسیون فنی مربوط مورد توجه قرار خواهد گرفت. بنابراین، باید همواره از آخرین تجدیدنظر استانداردهای ملی استفاده کرد.

منبع و مآخذی که برای تهیه این استاندارد مورد استفاده قرار گرفته به شرح زیر است:

- بلک و هوکس. پرستاری داخلی و جراحی. ترجمه اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی. ۱۳۸۵ تهران
جامعه نگر، سالمی.

- سازمان نظام پرستاری . استاندارد های خدمات پرستاری. تهران. ۱۳۸۵.

- Smeltzer, Suzanne C. Hinkle, Janice L. Brunner and Suddarth Textbook of Medical –Surgical Nursing . 11th Edition, Philadelphia: Lippincott Co., 2010

- Judith Schilling. Nursing Procedures. Fifth Edition. 2009

- Karen, Holland. Mini Encyclopaedia of nursing. 2005

مداخلات پرستاری - نمونه‌گیری به وسیله سواب از ناحیه حلق - بینی - آئین کار

۱ هدف و دامنه کاربرد

هدف از تدوین این استاندارد، شناسایی و اجرای اصول کلی مداخلات پرستاری نمونه‌گیری به وسیله سواب از ناحیه حلق - بینی به منظور شناسایی پاتوژن‌ها به وسیله بررسی ترشحات و نمایش طرح گام به گام این خدمت جهت بهبود کیفیت کار، پیشگیری از خطاهای احتمالی و همچنین امکان اجرای یکسان خدمات می‌باشد.

این استاندارد برای موارد زیر کاربرد دارد:

الف - در کلیه بخش‌های اورژانس، عمومی و تخصصی در صورت نیاز به این خدمت برای ارائه مراقبت‌های پرستاری یکسان و روشن.

ب - در مراجع قضائی به منظور سندی قیاسی برای بررسی کیفیت اقدامات انجام شده.

۲ مراجع الزامی

مدارک الزامی زیر حاوی مقرراتی است که در متن این استاندارد ملی ایران به آن‌ها ارجاع داده شده است. بدین ترتیب آن مقررات جزئی از این استاندارد محسوب می‌شود.

در صورتی که به مدرکی با ذکر تاریخ انتشار ارجاع داده شده باشد، اصلاحیه‌ها و تجدید نظرهای بعدی آن مورد نظر این استاندارد ملی ایران نیست. در مورد مدارکی که بدون ذکر تاریخ انتشار به آن‌ها ارجاع داده شده است، همواره آخرین تجدید نظر و اصلاحیه‌های بعدی آن مورد نظر است.

استفاده از مراجع زیر برای کاربرد استاندارد الزامی است:

۱-۲ استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۰۹، مداخلات پرستاری - شستن دست‌ها - آیین کار

۲-۲ استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۱۴، مداخلات پرستاری - پوشیدن و خارج کردن دستکش‌های یک بار مصرف - آیین کار

۳-۲ استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۶۱، مداخلات پرستاری - بررسی دستورات پزشک - آیین کار

۳ اصطلاحات و تعاریف

در این استاندارد، اصطلاحات و تعاریف زیر به کار می‌رود:

۱-۳

پرستار

فردی که موفق به کسب دانشنامه کارشناسی در رشته پرستاری گردیده است.

۲-۳

مددجو / بیمار

شخصی که برای دریافت خدمات درمانی به یکی از مراکز بهداشتی / درمانی مراجعه می‌کند.

۳-۳

دستکش یکبار مصرف

دستکش های از جنس پلاستیک شفاف هستند که به عنوان محافظ دست مورد استفاده قرار می گیرند.

۴-۳

سواب

بک مقدار پنبه یا سایر مواد جذب کننده که به انتهای یک سیم یا یک قطعه باریک چوبی متصل شده و برای مالیدن دارو برداشتن مواد جمع آوری مواد باکتریولوژیک و نمونه برداری از مواد و سطوح استفاده می شود .

۴ اهداف مداخله ای

۴-۱ شناسایی پاتوژن ها به وسیله بررسی ترشحات .

۵ وسائل مورد نیاز

۵-۱ دستکش یکبار مصرف یا لاتکس .

۵-۲ چراغ قوه قلمی .

۵-۳ سواب با سر پنبه ایی استریل قابل انعطاف .

۵-۴ چوب زبان .

۵-۵ لوله کشت استریل .

۵-۶ برچسب .

۵-۷ برگه درخواست آزمایش .

۵-۸ کیسه نمونه های زیان آور .

۵-۹ اسپیکولوم بینی (اختیاری) .

۶ روش انجام کار

۶-۱ بررسی دستور پزشک .

۶-۲ بررسی هویت بیمار / مددجو ۲ مرتبه .

۶-۳ ارائه توضیحات لازم به مددجو / بیمار که ممکن است در حین انجام کار دچار حالت عق زدن و حس عطسه شود ، ولی طول مدت نمونه گیری کمتر از یک دقیقه است .

۴-۶ درخواست از مددجو / بیمار مبنی بر نشستن به صورت صاف لبه ی تخت یا روی صندلی رو به روی پرستار .

۵-۶ شستشوی دست ها مطابق با استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۰۹

۶-۶ پوشیدن دستکش ها مطابق با استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۱۴

۷-۶ روش اول نمونه گیری

۱-۷-۶ درخواست از مددجو / بیمار مبنی بر بازدم شدید برای پاک کردن کانال بینی .

۲-۷-۶ کنترل باز بودن سوراخ های بینی با نور چراغ قوه قلمی .

۳-۷-۶ در خواست از بیمار / مددجو برای بسته نگه داشتن یک سوراخ بینی و در خواست فین کردن از سوراخ دیگر .

۴-۷-۶ درخواست از بیمار / مددجو برای سرفه کردن .

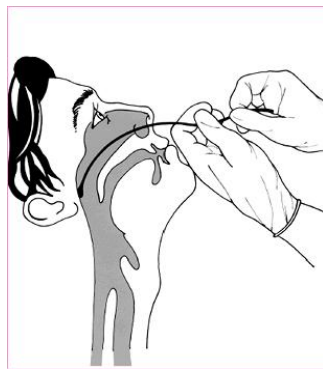
یادآوری - در خواست سرفه از بیمار / مددجو به این سبب است که ارگانیسم های حلق به سمت بینی آمده تا نمونه ی بهتری تهیه شود .

۵-۷-۶ خم کردن سواب ، قبل از خارج کردن از بسته ی استریل .

۶-۷-۶ باز کردن بسته ی سواب با رعایت نکات بهداشتی و استریل .

۷-۷-۶ درخواست از مددجو / بیمار برای عقب بردن سر خود .

۸-۷-۶ وارد کردن آرام سواب به سوراخی از بینی که بیشتر باز است به اندازه ۷/۵ سانتی متر تا ۱۰ سانتی متر در ناز و فارنکس .

شکل ۱ - وارد کردن آرام سواب به داخل بینی

۹-۷-۶ نگه داشتن سواب نزدیک دیواره میانی و کف بینی .

۱۰-۷-۶ چرخانیدن سریع سواب و خارج کردن آن .

۸-۶ روش دوم نمونه گیری

- ۶-۸-۱ پایین آوردن زبان با چوب زبان .
  - ۶-۸-۲ وارد کردن سواب به دهان بیمار / مددجو .
  - ۶-۸-۳ بردن سواب خم شده پشت زبان کوچک .
  - ۶-۸-۴ چرخاندن سواب و خارج کردن آن .
  - ۶-۹ باز کردن در لوله ی کشت و قرار دادن سواب درون آن و شکانیدن انتهای آلوده سواب و جدا ساختن آن و بستن در لوله ی کشت .
  - ۶-۱۰ خارج کردن دستکش ها
  - ۶-۱۱ شستشوی دست ها .
  - ۶-۱۲ برچسب زدن نمونه شامل اطلاعات لازم نظیر نام و نام خانوادگی ، شماره پرونده بیمار / مددجو ، نام بخش مربوطه ، نام پزشک و نوع نمونه .
  - ۶-۱۳ تکمیل برگه درخواست آزمایش .
  - ۶-۱۴ قرار دادن نمونه در کیسه ی مخصوص نمونه های زیان آور .
  - ۶-۱۵ ارسال فوری نمونه به آزمایشگاه .
- هشدار - در صورت دریافت هرگونه درمان آنتی بیوتیکی در گذشته نزدیک یا در حال حاضر در برگه درخواست آزمایشگاه نوشته شود .
- ۶-۱۶ ثبت اطلاعات و یافته ها شامل :
    - الف - زمان ، تاریخ ، محل نمونه گیری .
    - ب - هر نوع درمان آنتی بیوتیکی یا هر نوع بو یا ظاهر غیرطبیعی .
    - پ - سایر موارد .

۷ شرایط انجام کار

- ۷-۱ دقت و صحت در انجام کار .
- ۷-۲ حفظ حریم و حرمت مددجو / بیمار .
- ۷-۳ ارائه توضیحات لازم به مددجو / بیمار .
- ۷-۴ رعایت نکات بهداشتی و استریل .

۸ شرایط ارائه دهنده خدمت

این فرایند کار توسط پرستار و در کلیه بخش ها در صورت نیاز برای مددجو / بیمار انجام می گیرد .

پیوست الف

(الزامی)

حقوق مددجو / بیمار

الف-۱ مددجو / بیمار حق دارد در اسرع وقت درمان و مراقبت مطلوب ، مؤثر و همراه با احترام کامل را بدون توجه به عوامل نژادی فرهنگی و مذهبی از گروه درمان انتظار داشته باشد .

الف-۲ مددجو / بیمار حق دارد محل بستری ، پزشک ، پرستار و سایر اعضای گروه معالج را در صورت تمایل بشناسد .

الف-۳ مددجو / بیمار حق دارد در خصوص مراحل تشخیص ، درمان و سیر پیشرفت بیماری خود اطلاعات ضروری را شخصاً و یا در صورت تمایل از طریق یکی از وابستگان از پزشک معالج درخواست نماید به طوری که در فوریت‌های پزشکی این امر نباید منجر به تأخیر در ادامه درمان یا تهدید جانی مددجو / بیمار گردد .

الف-۴ مددجو / بیمار حق دارد قبل از معاینات و اجرای درمان اطلاعات ضروری در خصوص عوارض احتمالی و یا کاربرد سایر روش‌ها را در حد درک خود از پزشک معالج دریافت و در انتخاب شیوه نهایی درمان مشارکت نماید .

الف-۵ مددجو / بیمار حق دارد در صورت تمایل شخصی و عدم تهدید سلامتی آحاد جامعه طبق موازین قانونی رضایت شخصی خود از خاتمه درمان را اعلام و یا به دیگر مراکز درمانی مراجعه نماید .

الف-۶ مددجو / بیمار حق دارد جهت حفظ حریم شخصی خود از محرمانه ماندن محتوای پرونده پزشکی ، نتایج معاینات و مشاوره‌های بالینی جز در مواردی که براساس وظایف قانونی از گروه معالج استعلام صورت می‌گیرد اطمینان حاصل نماید .

الف-۷ مددجو / بیمار حق دارد از رازداری پزشک و دیگر اعضای تیم معالج برخوردار باشد ، لذا حضور بالینی افرادی که مستقیماً در روند درمان شرکت ندارند موقوف به کسب اجازه مددجو / بیمار خواهد بود .

الف-۸ مددجو / بیمار حق دارد از دسترسی به پزشک معالج و دیگر اعضای اصلی گروه معالج در طول مدت بستری ، انتقال و پس از ترخیص اطمینان حاصل نماید .

الف-۹ مددجو / بیمار حق دارد با کسب اطلاع کامل از نوع فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی بیمارستان که بر روند سلامتی و درمان او مؤثرند تمایل و رضایت شخصی خود به مشارکت درمانی را اعلام و یا در مراحل مختلف پژوهش از ادامه همکاری خودداری نماید .